

Thesis Title A Causal Model of Adherence to Therapeutic Regimens
Among Persons with Hypertension

Author Mrs. Ekkarat Pinprapapan

Degree Doctor of Philosophy (Nursing)

Thesis Advisory Committee

Assistant Professor Dr. Sirirat Panuthai Advisor

Assistant Professor Dr. Taweeluk Vannarit Co-advisor

Professor Emerita Dr. Wichit Srisuphan Co-advisor

ABSTRACT

Hypertension is an important public health problem which is a major cause of death and disability. Persons with hypertension need to perform recommended behaviors both medication taking and lifestyle modifications in order to control their blood pressure to meet the optimal blood pressure levels. To improve adherence to therapeutic regimens among persons with hypertension, knowledge of factors influencing adherence behaviors are needed. A descriptive, cross-sectional, predictive correlation design was used to identify and test a causal relationship between social support, provider-patient communication, knowledge of hypertension, health belief, perceived self-efficacy and adherence to therapeutic regimens in persons with hypertension.

A total of 321 hypertensive patients aged between 35-59 years were randomly selected from four hypertension clinics at community hospitals in Lampang Province, Thailand. Self-reported questionnaires with acceptable content validity and reliability coefficients of all scales ranging from 0.77 to 0.92 were used to collect data. Data were analyzed using descriptive statistics, Pearson's product moment correlation and path analysis by structural equation modeling.

The results indicated that:

1. Perceived self-efficacy had a high positive relationship with adherence to therapeutic regimens, whereas knowledge of hypertension, social support and health belief had a moderate positive relationship with adherence to therapeutic regimens. Provider-patient communication had a low positive relationship with adherence to therapeutic regimens.

2. The causal model of adherence to therapeutic regimens showed that the final model fit with the data ($\chi^2 = 2.19$, $df = 5$, $p = .82$, RMSEA = 0.00, GFI = 1.00, AGFI = .99, CFI = 1.00, RMR = 0.014, SRMR = 0.014). The model explained 49% of the total variance in adherence to therapeutic regimens. Social support, provider-patient communication and perceived self-efficacy had a direct positive effect on adherence to therapeutic regimens ($p < .01$), whereas health belief and social support had an indirect positive effect on adherence to therapeutic regimens via perceived self-efficacy ($p < .01$). Knowledge of hypertension had no direct and indirect effect on adherence to therapeutic regimens, but was affected by provider-patient communication ($p < .01$).

The results of this study indicate that to improve adherence to therapeutic regimens, nurses can modify those predicting factors.

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ แบบจำลองเชิงสาเหตุของความร่วมมือในการรักษาในผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง

ผู้เขียน นางเอกรัตน์ ปิ่นประภาพันธ์

ปริญญา พยาบาลศาสตรดุษฎีบัณฑิต

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ศิริรัตน์ ปานอุทัย อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทวีลักษณ์ วรรณฤทธิ์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร. วิจิตร ศรีสุพรรณ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

โรคความดันโลหิตสูงเป็นปัญหาสำคัญทางสาธารณสุขที่นำไปสู่สาเหตุการตายและความพิการ ผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงมีความจำเป็นที่จะต้องปฏิบัติพฤติกรรมตามที่ได้รับคำแนะนำทั้งในเรื่องการรับประทานยาและการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตเพื่อที่จะควบคุมความดันโลหิตให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม การส่งเสริมความร่วมมือในการรักษาของผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีความรู้เกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการรักษา การศึกษาภาคตัดขวางครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง การสนับสนุนทางสังคม การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรสุขภาพกับผู้ป่วย ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ความเชื่อทางด้านสุขภาพ การรับรู้สมรรถนะแห่งตน และความร่วมมือในการรักษาในผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง

ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูงจำนวน 321 ราย อายุระหว่าง 35-59 ปี มารับการตรวจที่คลินิกโรคความดันโลหิตสูง ในโรงพยาบาลชุมชน 4 แห่งของจังหวัดลำปาง การเก็บข้อมูลใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเที่ยงและความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.77 ถึง 0.92 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า

1. การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือในการรักษาในระดับสูง ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง การสนับสนุนทางสังคม และความเชื่อทางด้านสุขภาพมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือในการรักษาในระดับปานกลาง การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรสุขภาพและผู้ป่วยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความร่วมมือในการรักษาในระดับต่ำ
2. ในแบบจำลองเชิงสาเหตุของความร่วมมือในการรักษาพบว่า แบบจำลองสุดท้ายที่ได้รับการปรับแก้มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ($\chi^2 = 2.19, df = 5, p = .82, RMSEA = 0.00, GFI = 1.00, AGFI = .99, CFI = 1.00, RMR = 0.014, SRMR = 0.014$) สามารถทำนายความแปรปรวนของความร่วมมือในการรักษาได้ร้อยละ 49 การสนับสนุนทางสังคม การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรสุขภาพและผู้ป่วย การรับรู้สมรรถนะแห่งตนมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกกับความร่วมมือในการรักษา ($p < .01$) ความเชื่อทางด้านสุขภาพ และการสนับสนุนทางสังคมมีอิทธิพลโดยอ้อมทางบวกกับความร่วมมือในการรักษาผ่านการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ($p < .01$) ความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูงไม่มีอิทธิพลทั้ง โดยตรงและโดยอ้อมกับความร่วมมือในการรักษา แต่การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคลากรสุขภาพและผู้ป่วยมีอิทธิพลโดยตรงทางบวกต่อความรู้เกี่ยวกับโรคความดันโลหิตสูง ($p < .01$)

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าการส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในการรักษาในผู้ที่เป็นโรคความดันโลหิตสูง พยาบาลควรปรับเปลี่ยนปัจจัยทำนายดังกล่าว